

ANDY WARHOL

DURMADIĞINIZ SÜRECE
NE KADAR YAVAŞ
GİTTİĞİNİZ ÖNEMLİ DEĞİL

YELDA KIRÇUVAL

DESTEK YAYINLARI: 1427
BİYOĞRAFI: 30

**YELDA KIRÇUVAL / ANDY WARHOL -DURMADIĞINIZ SÜRECE
NE KADAR YAVAŞ GİTTİĞİNİZ ÖNEMLİ DEĞİL**

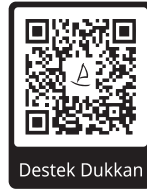
Her hakkı saklıdır. Bu eserin aynen ya da özet olarak hiçbir bölümü, yayınevinin yazılı izni alınmadan kullanılamaz.

İmtiyaz Sahibi: Yelda Cumalıoğlu
Genel Yayın Yönetmeni: Ertürk Akşun
Yayın Koordinatörü: Özlem Esmergül
Editör: Devrim Yalkut
Kapak Tasarım: Tuğçe Budak
Sayfa Düzeni: Cansu Poroy
Sosyal Medya-Grafik: Tuğçe Budak-Mesud Topal

Destek Yayınları: Mart 2021
Yayıncı Sertifika No. 13226

ISBN 978-625-441-197-7

© Destek Yayınları
Abdi İpekçi Caddesi No. 31/5 Nişantaşı/İstanbul
Tel. (0) 212 252 22 42
Faks: (0) 212 252 22 43
www.destekdukkan.com
info@destekyayinlari.com
facebook.com/DestekYayinevi
twitter.com/destekyayinlari
instagram.com/destekyayinlari

Deniz Ofset – Çetin Koçak
Sertifika No. 48625
Maltepe Mahallesi
Hastane Yolu Sokak No. 1/6
Zeytinburnu / İstanbul

“ZAMAN HIÇBİR ŞEYİ
DEĞİŞTİRMEZ,
DEĞİŞİMİ SAĞLAYAN
İNSANLARDIR.”

ANDY WARHOL

DURMADIĞINIZ
SÜRECE
NE KADAR
YAVAŞ
GİTTİĞİNİZ
ÖNEMLİ DEĞİL

YELDA KIRÇUVAL

**“Zaman hiçbir şeyi değiştirmez,
değişimi sağlayan insanlardır.”**

– Andy Warhol

Önsöz

Empati huzurun anahtarıdır. Anlaşılmak ister insan, anlatmadan anlaşılmak. İçindeki esaretin zincirini biri gelip kırsın ister. Bastırılmış tüm hikâyelerin dışavurumu bir başkasının öyküsünde can bulur. İçimizdeki acı tatlı fırtınaların, umutsuzca ama ısrarla beklediğimiz hayallerin tam da karşılığı olur. Bazen bir şairin betimlemesiyle bazen de bir ressamın imgesel perspektifiyle can bulur hikâyemiz... İşte sanat bizi o hassas can evimizden yakalar. Duygularımızın dilidir; bir taraftan asla sahip olamayacağımıza inandıklarımıza umut olurken, bir taraftan da umudun en yeşili ile aşkın en tutkulusu oluverir. Kimi zaman da en sancılısından özlemimizin tokat gibi yanıtıdır. Sanatçıların varlığına tanıklık etmesek de eserleri ve hayat hikâyeleri bizleri hayatımızın bir köşesinde mutlaka yakalar. Analitik çözümleme yetimizi geliştirir. Onlar bizlerin anı nasıl yaşamamız gerektiğini tüm sebep-sonuç ilişkilerini kurarak, bugüne ışık tutarak aktarırlar. Sanatçılar, belleklerimizdeki o derin soru işaretlerinin en manidar şahsiyetleridir.

Yüzleşmenin en ağır karşılığı feda etmekten geçer. Peki ama neyi feda ederiz? Kendimizi mi yoksa bize yaşatılan hikâyenin diğer kahramanlarını mı? Bizi yenilgiye sürükleyen, hayallerimizi baltalayan ve yok eden her şeyi nasıl feda ederiz? Nasıl uzaklaşırız ki bizi olumsuzluğa sürükleyen her duygudan? Uza-yıp giden tüm soru ve sorunlarımıza okuduğumuz bir sanatçının hayat hikâyesi ışık tutar. Bir anda tüm karabulutlar dağılır ve aydınlanırız. İyileşiriz. Bir taraftan iyileşmenin artıları huzurla karşılık bulurken, bir yandan da eğreti ama suni değer biçilen her türlü sanal statü açısından koparız. Günümüz modern çağının en baskın itici gücü olan değersizlik duygusunun prangalarından kurtuluruz. Biricik olma isteğinin değersizlikle nasıl karşılık bulduğunu kabullenmek yerine sorgularız. Yeniden anlamlandırma gayretiyle soran, sorgulayan, değişen, dönüşen bireyler oluruz. İşte tüm bu devinim bir sanatçının hayat hikâyesiyle karşımıza çıkar...

Tam da bu modern çağın sistematik dejenerasyonuna ışık tutan isimler birer birer karanlığı aydınlatmaya başlar. Gerçekle yüzleşmenin de ötesinde geçmiş hikâyelerinin bugüne tuttuğu ışıkla birlikte, dönüşüm ve değişim kaçınılmaz olur. Artık prangalarımızın gölgesini tek tek isimlendirmeye başlarız. Yaşam ve ölüm arasında geçen tüm öznel hikâyemiz tanım bulur adeta. Toplum, aile, çocuk, sevgi, sadakat, aşk vb.

tüm aidiyet olguları ve bize bıraktıkları hikâyeleriyle birlikte tarihe düşülen notlar ve eserleriyle dünya görüşümüz bir anda değişir. Onların hikâyeleri acımıza merhem, hayallerimize umut olur... Mücadeleci kimlikler değil midir bizi hırslandırıp hayata daha sağlam bağlayan! En köşeye sıkıştığımız anlarda tam da “Her şey bitti!” derken bir kitabın sayfasından, bir resmin perspektifinden tüm hayatımız değişir. Bakışımız değişir. Anlamlandırdığımız en can sıkıcı duyguların rengi değişir. Değişiriz. İyileşiriz...

İşte bu tüm görme biçimimizi altüst edip, farkındalık gözümüzü içten dışa ehliştiren isimlerden biridir Andy Warhol. Öyle ki modern çağın karakter aşınmasının asıl kaynağıyla yüzleştirir bizleri. Öznenin zamanla nasıl değersizleştirildiğini anlatan çok özel bir karakterdir. Asıl mesele şu an yaşanılanı yaşarken yorumlamak değil, yıllar öncesinden yaşayacaklarımıza ayna tutabilecek bir öngörü yeteneğidir. Bu öyle kolay bir şey değil. Toplumsal değerlerin değişkenliğini, gelişen teknolojiyi, bilimin yeni keşiflerini ve de dijitalleşen dünya düzenini düşünürsek; bunun nasıl zor bir şey olduğunu anlayabiliriz. Sanatçı dediğimiz kişilerin tüm olan biteni ve gelecekte olacakları anlatması değil midir onları özel ve farklı kılan? Hepimizde var olan ama çoğu zaman kapısını çalmadığımız öznel bakış açımızın bize gerçeği en yalın haliyle ve-rişinden biraz uzaklaştık bugünlerde. Bunun karşılığı

olarak da az düşünen ama çok tüketen bireyler olduk. Zekânın en yaratıcı hali tüketim endeksli toplumlardan oldukça uzakta. Farklı çıkarımlarda bulunabilecek görüş açılarını ve görme biçimlerini edinmek için sanatçıların hayatları ve eserleri kılavuzumuz olur. Andy Warhol da işte o kılavuzlardan...

O, güzel bakmanın ehemmiyetiyle örtüşen, zamanın akan hızını, yaşanmışlıkları ve hayal kırıklıklarının denklemiyle bizlere tam da ihtiyacımız olan yaşama sevincini asla kaybetmememiz gerektiğini yansıtır. Kimi zaman dibe vuruşların bile nasıl büyük bir sıçrayışla uzun vadede kazanıma dönüştüğünü yansıtırken, kimi zaman da yaşamın temel prensibi olan sıradan bakabilme gözümüzü açmıştır.

Hayat tıpkı bizde olduğu gibi zaman zaman ona da acımasız davranıp acı hikâyeler yaşatmıştır. Lakin onu özel kılan da tam da bu acı çektiği süreçlerde yaratıcı ruhundan asla vazgeçmeyen mücadeleci karakteridir. Pes etmek yok onun mizacında! Tam tersi üretmek, üretmek, üretmek...

Fark yaratmanın usta isimlerinden Andy Warhol. Dünyanın büyüğü yaratılışıyla insan dokunuşunun dünyayı nasıl bir güzelliğe çevrileceğine vâkıf olduğu kadar, felakete çevirmede de insanlığın ciddi bir etkisi olduğunun idrakinde olan bir isim. Bu yüzden eserlerinde hep bu denge karışımıza çıkar.

Yapaylık ve gerçekliğin tartışmasını verirken; evrenin insanlara emanet olduğunu ve ne verirsek onu aynı oranda alacağımızı tarihe not düşer. Modern çağın kültür objelerini ve tüketim nesnelere resimlerine taşırken, anlamın anlamsızlaşmış sadece renkli parlak birer nesne olarak asıl yerini bulduğunu çalışmalarında görmek mümkün. Hatta pek çok kaynakta özellikle, “Andy Warhol’la ilgili bilgi almak istiyorsanız sadece resimlerimin yüzeyine bakın... Ben oradayım...” derken, tüketim nesnelere ya da bir film yıldızını anlamlandırmada algının sadece yüzeyselleştirdiğini anlatır. Bu becerisiyle anlam kavramına farklı bir pencere açıp, nesneden öteye geçememenin sebeplerini irdeler. Warhol’a göre 20. yüzyılın tek temsilcisi makinedir ve o her zaman bir makine gibi anlamdan öte nesnelere üretmek istemiştir. Makineden kastettiği ise insanların tüketimin bir parçası oluşuyla beraber üretimde de sadece kullanıldığıdır. Tüketim dünyasının nesnelere yüklediği anlamın anlamsızlığı onun temel prensibi olmuştur.

O ne tek taraflılığın ne de bir felsefi söylemin yan dalıdır. Ne de var olabilmek adına eleştirel bir jargon geliştirme çabasıdır. Mekanikleşen duyguların karşısında renklerden, çizgilerden, nesnelere, makinenin bağ kuramayacağı doğa gerçeğinin dışarıdan el yapımı müdahaleyle asla gerçek olamayacağını bize göstermiş bir dehadır. Kimi zaman içsesimizle bizi

yüzleştiren bir isimdir Andy Warhol. Malum dijital çağın esirleriyiz ve tüketimin de halihazırda iliklere kadar işlenip rutine bağlanmasıyla Warhol'un eleştirel yaklaşımının günümüzde tartışılır halde oluşuna da şaşırılmamalı. Günümüzde sunulan her tüketim malzemesinden kitlelerin nasıl çabuk etkilendiği malum...

Bugün nesnelere olan yakın ilişkimize baktığımızda; sadece sahip olma arzusu ile gelip geçici hazla değerli hissetme gayesi en baskın düşünce ve davranış modeli olarak karşımıza çıkar. Değersiz olduğumuz tüm boşlukları değer atfettiğimiz nesnelere dolduruyor. Üstelik sahip olmak için de ciddi bir savaş içinde insanlık. Tüketim dünyasının nesnelere yüklediği "değer" kavramıyla değerli olacağına inanan toplumlar... Etrafımızı saran reklamların etkisiyle sunulan her ürünü alma çabası içinde, kendini daha değerli hissetmek için nesnelere bel bağlayan yaşamlar... Herkes tercih ediyor diye tükettiğimiz market ürünlerinden, evler, arabalar, mücevherler, moda uğruna giyindiğimiz bedenimizle örtüşmeyen kıyafetlere, peşinden koştuğumuz ve rol model aldığımız ünlü isimlerin büyüdüğü dünyalarından, onlar ne satın alıyorsa aynısını alma isteğine kadar liste uzar gider.

Tam da bugüne baktığımızda makineleşen, sadece tüketen topluluklar değil miyiz? Duygudan uzaklaştıkça tüketime daha da yakınlaşan insanlık.

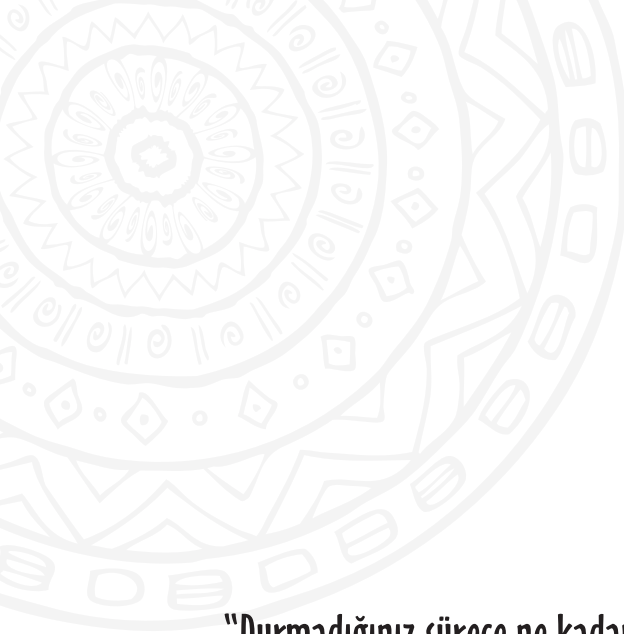
Warhol'un eserlerine değindiğimiz bölümde onun bugünün tüketim dünyasına bakışını daha net yorumlayacaksınız.

Andy Warhol; hayallere yolculuğun kanaat önderi, kabul görülmediği anlarda bile çıkış yoluyla yarattığı algıda "iyi sanatçı" söylemini oluşturan rol model, pes etmenin aksine mücadelecı duruşuyla kalplerin kahramanı, kalıplar dahilinde bir şeyler yapmaktan kaçınan cesur bir yürek, farklı ve iyi fikir üretiminin lokomotifı, cesur adımlarıyla yenilenme sürecinin yaratıcısı, herkesin isteyip de söyleyemediklerinin sözcüsüdür... Kısacası sanat algımızı değıştiren bir ikon.

Burada sanatçının sanat tarihinin bir parçası olmasının da ötesinde, dünyanın değışen-gelişen modern çağına nasıl iz bırakan yöntemlerle girdiğine, çok yönlü kişiliğiyle geleceğe de yön veren eserlerini ve hayat hikâyesine tam da "bugünün dijital çağından" bakacağımız bir derleme sunacağım.

Sanat algımızı kökten değıştiren bir sanat ikonu olan Andy Warhol'un genç sanatçılara ilham kaynağı olması dileğiyle...

Yelda Kırçuval

**“Durmadiğınız sürece ne kadar yavaş
gittiğiniz önemli değil.”**

– Andy Warhol

-I-

*“Sanat yapmayı düşünme, sadece yap.
İyi mi kötü mü olduğuna, sevip sevmediklerine
veya nefret edip etmediklerine karar vermeyi
insanlara bırak. Onlar karar verirken,
sen daha fazla sanat yap.”*

- Andy Warhol

20. yüzyıl sanatına estetik açıdan farklı bir yorum getiren Pop Art'ın ikonik figürlerinden biri olan Andy Warhol (kayıtlara geçen resmi ismiyle Andrew Warhola), 6 Ağustos 1928 tarihinde Pittsburgh'ta dünyaya geldi. Orta Avrupalı fakir göçmen bir ailenin üçüncü çocuğuydu. Ağabeyleri Paul ve John Warhol'dır ve büyük ağabey John ilerleyen yıllarda küçük kardeşi Andy'nin mirasını korumada önemli

rol oynar. Ağabey kardeş dayanışmasının başarıyı kaçınılmaz kılması ile Andy'nin eğitimi ve sergilerinin emin ellerde oluşuyla kayıtlara geçmiştir. Rusya'dan Amerika'ya göç eden Warhola'lar işçi mahallesinde küçük sıradan bir evde yaşadılar. Annesi Julia Warhola Slovak, inşaat işçisi babası Andrej Warhola ise Rus kökenliydi. Küçük Warhol ilerleyen yaşlarında ailece alışmaya çalıştığı Amerikan kültürünün kapitalizm ürünlerini eleştiren biri olacaktır. Sancılı geçen çocukluk yıllarında ilkokul üçüncü sınıftayken ruh halini altüst eden, okuldan ve sosyal hayatından onu dışlayan hatta yatalak olmasına kadar götüren St. Vitus denilen disleksi hastalığıyla mücadele eder.

Peki nedir St. Vitus?

Çeşitli kas gruplarında istemsiz bir şekilde düzensiz hareketlerle kendini gösteren bir hastalık (Sydenham Kore'si). 5-15 yaşları arasında ortaya çıkıyor ve ilk kez Kore'de görünmesinden dolayı da Sydenham Kore'si denilmiştir. Şimdi gelelim dans hastalığı tabiri ve birden fazla teoriye zemin hazırlayan tartışmalara...

Gizemli dans salgını olarak tabir edilen bu hastalığın en temel belirtisi istemsizce dans etme arzusu. Kulağa ilginç gelen bu hastalık bedenini durmaksızın dans etme halidir. Öyle ki ayakları kanayana kadar dans etme isteği ve beraberinde art arda gelen ölümlerle sonuçlanan bir hastalık. 1518'de Strasbourg'da Frau Troffean isimli bir kadın ansızın dans etmeye

başlar ve sonra onu başkaları da takip eder. İstemsizce dans edip saatlerce dansı bırakamazlar. Birçoğu yorgunluk sebebiyle kalp krizinden ve beyin kanamasından hayatını kaybeder. O yıllarda Avrupa'nın başka şehirlerinde de benzer vakalarla bu gizemli durumu açıklamak için pek çok teori ileri sürülür.

1374 yılından günümüz Belçika'sı ve kuzeydoğu Fransa'sındaki pek çok şehirde de dans salgınlarından bahsedilir. Yine 16. yüzyılda İsviçre, Almanya ve Hollanda'da açıklanamayan bu dans salgını raporları mevcuttur. Strasbourg'daki salgınının diğerlerinden farkı, sayıca çok belge ile desteklenmiş bir vaka olmasıdır. Vakaların artması birbirinden farklı teorileri de beraberinde getirir. Bir teoriye göre nemli çavdar saplarında oluşan Ergot Fungi isimli küfün, tüketilen ekmeğe karışması bu salgına yol açmıştır. Bu küf, halüsinasyon görmeye, titreme ve şiddetli sarsılmalara yol açıyordur. Halk da bu sarsılmaları dansla karıştırmış olabilir denilirken, bir taraftan da batıl inanç kaynaklı kaygılar ve salgınların yarattığı depresyon halinin yol açtığı kitlesel hezeyan hali teorisi vardır... Teoriye göre insanların, özellikle batıl inançlarının da etkisi ile kitlesel –stres kaynaklı psikoza– yakalanmış oldukları iddia edilir... Özellikle tarihçi John Waller'a göre, böyle bir psikozun etkisiyle şehir sakinleri transa girmiş ve bilinçsizce dans etmişlerdir. Waller, halkın özellikle St. Vitus isimli, dansçıların koruyucusu olan bir azize inandığını ve bu inancın bu hezeyanda

önemli rol oynadığı kanaatindedir. Rivayete göre St. Vitus, insanları zorla dans etmeye zorlama yeteneğine sahipti. Waller'a göre Avrupada Protestanlığın yayılması ile St. Vitus'a olan inanç kaybolur ve dans salgınları da tarih olur.

Birbirinden farklı teorilerle istemsizce kasların hareketinin kimyasallar sonucu ortaya çıktığını iddia edenler ile batıl inançların etkisini savunanların teo-ri savaşları devam ederken, bir taraftan da vakalar ve raporların anlaşılabilir karmaşık halinden dolayı adının "dans salgını" olarak tarihe geçmesi, ciddi bir kanıt olmasa da tarihe geçtiğinden dolayı bize de alıntı yapmayı koşulsuz kılmıştır.

Andy Warhol'un ilkokul yaşlarında travmatik etki yaratıp uzun bir süre etkisinden kurtulamadığı St. Vitus hastalığı zamanla etkisini azaltsa da sosyal hayatında her daim negatif etkileriyle var olur. Derisindeki büyük pembe lekelerle cildinin bozuk görünüşü, diğer öğrencilerin alay konusu olması sebebiyle özgüvenini olumsuz etkiler.

Dış görünüşüyle hafızalara kazınan görüntüsünün temelinde, ilkokul yaşlarında verdiği bu travmatik mücadele yatmaktadır. Sonrasında "Kırmızı Burunlu Warhol" lakabından kurtulamayacaktır. O dönemlerde hastalık hastası ve yatalak olan Warhol, çizimler yapıp radyo dinleyerek bir taraftan da film yıldızlarının posterlerini biriktirerek kişisel gelişimine büyük